

MULTIKULTURNÍ A MULTIRELIGIÓZNÍ VÝCHOVA (Plán projektu)

IDENTIFIKACE TÉMATU

Hlavní téma: multikulturní a multireligiózní výchova na školách

- možnosti a podmínky působení v ČR
- diskuse jako cesta k zapojení této výchovy do komplexního výchovného působení na jedince

Dílčí témata:

- setkání s různými kulturami a náboženstvími
- hodnocení, postoje, názory, které děti přejímají z rodiny, ze školy, ze společnosti
- tolerance - její stav a možnosti
- zamyšlení nad problematikou soužití různých kultur a náboženství
- objektivní informace jako základ k vytváření názorů bez předsudků

CÍLE PROJEKTU

Hlavní cíl: zařazení multikulturní a multireligiózní výchovy napříč osnovami a předměty

- vypěstovat v dětech povědomí přirozené přítomnosti rozdílných kultur a náboženství

Dílčí cíle:

- výchova k toleranci, která staví na objektivní informovanosti
- naučit děti nepřijímat jakékoli názory a zkreslené informace
- vést je k vytváření vlastních názorů a postojů bez předsudků
- učit odvaze ptát se, zajímat se a diskutovat

Konkretizace cílů:

(vyplývající z následujících druhů činností)

- formou dramatické lekce zprostředkovat zážitky vedoucí k vnímání problematiky mnohosti kultur a náboženství
- motivace ke spolupráci, dotazům a diskusi
- zjištění základní orientace pomocí dotazníků
- poskytnutí konkrétních informací o kulturách a náboženstvích
- zapojení dětí do zpracování tématu (formou dramatizace), představení více úhlů pohledu
- učit argumentaci podložené fakty

Cíle projektu vyznívají mnohdy příliš nedosažitelně, ale především je nutné si takové cíle vytyčit. Odpovídají totiž potřebám stavu výchovy a vzdělávání v ČR. Nejde o to, aby byly dosaženy prostřednictvím jednoho projektu. To je nemožné. Důležité je takové otázky nastolit a poukázat na problémy, jež mohou (a musí) být impulsem nejen pro děti, ale i výchovné a vzdělávací pracovníky.

IDENTIFIKACE INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

Informační zdroje lze rozdělit do několika okruhů:

Odborné publikace - především z oblasti pedagogiky

- pomohou při zpracovávání teoretických částí projektu

Praktické příručky - hry, činnosti, výchovné metody

- jsou inspirací při výběru konkrétních postupů a činností

Již zpracované či realizované projekty

- mohou demonstrovat způsob zpracovávání projektů
- při hodnocení jiné práce máme možnost lépe posoudit chyby či přínosné podněty

Internet

- obsahuje nejen již zmíněné zdroje, ale svou šíří objektivních i neobjektivních informací může poskytnout obrázek o stavu multikulturního a multireligiózního myšlení společnosti

Vlastní zkušenost či spolupráce s jinými projekty

- vlastní zkušenost je nenahraditelná při práci s lidmi, připraví projektanta na možné potíže, naučí ho předvídavosti a umění improvizace
- při nedostatku vlastních zkušeností je dobré se poradit či spolupracovat s lidmi, kteří se v podobné problematice a činnosti lépe orientují a mohou pomoci vyvarovat se zbytečných omylů

IDENTIFIKACE METOD

Metody:

- důležité je odlišit tuto činnost od běžné výuky pomocí prostředí, pomůcek i výchovných pracovníků (vedoucích projektu)

- v tomto případě je zvolena za netradiční postup dramatický výchova, jejíž výhodou je snadná dostupnost a atraktivnost pro děti

- seznámení se z žáky pomůže k uvolnění atmosféry a vytvoření relativní důvěry k vedoucím lekce

- důležitou součástí jakékoli práce s lidmi je jejich motivace, neměla by se podceňovat, nemusí nutně souviset s problematikou, ale měla by mít formu, která děti naladí na následné činnosti

- anonymní písemná forma zprostředkuje projektantům informace o orientaci dětí v dané problematice a zároveň je připraví na téma lekce

- informační část lze zaměřit na jedno či více náboženství a kultur, je však vhodné zvolit nepříliš velký počet, aby dětem poznatky nesplývaly a nevytvořily větší zmatek než přehled, je vhodné brát zřetel na možnosti styku v ČR

- důležitý je dobrý komentář nejen k udržení pozornosti, ale také podněcení dotazů a zvědavosti

- zapojení dětí do činnosti pomocí dramatického ztvárnění daného problému vede k vytvoření si vlastního zážitku a tím pádem k většímu rozvinutí diskuse, ta by měla být korigována vedoucím (asistenty), kteří mohou využít i informace z dotazníků

- následná diskuse vytváří prostor pro učení se argumentací z obou stran, obhajování postojů na základě objektivních informací a selekci postojů přebíraných z okolí, podstatou není dětem vštěpovat názory, ale naučit je vytvářet si je sami

- po diskusi je vhodné zvolit uvolnění, které odlehčí myšlenkové napětí a udrží pozornost v rámci vytyčeného tématu

- posledním, ne příliš rozsáhlým, ale z hlediska projektantů důležitým, bodem je hodnocení, je významné nejen pro děti, které si utřídí získané informace a zážitky a budou mít možnost se svobodně vyjádřit, ale také pro projektanty jako zpětná vazba jejich činnosti

FORMY PRÁCE:

Prostředí: mělo by být co nejméně formální, ideální je, pokud se dramatická lekce nekoná ve škole, kterou děti navštěvují, ale mimo ni. Děti by měly sedět nejlépe v kruhu, na židlích či na zemi na koberci, ale tak, aby to bylo pohodlné vzhledem k délce činností. Atmosféru uvolní také nějaká výzdoba a oživení prostoru.

Pomůcky: při prezentaci náboženství a kultur by měli pracovníci používat pomůcky, které působí na více smyslů (vizuální - obrázky, diapozitivy, knihy, i audio nahrávky či různé předměty).

Výchovný pracovník: jsou jimi v podstatě realizátoři vytvořeného projektu, mělo by jich být více, studenti VŠ, vychovatelé, pracovníci neziskových organizací apod. Není vhodné, aby projekt realizovali učitelé, kteří děti učí.

Průběh dramatické lekce:

Seznámení: mělo by proběhnout formou seznamovací hry, která uvolní atmosféru, ale zároveň v rychlosti poskytne pracovníkům možnost utvořit si obrázek o skupině, se kterou mají pracovat.

Motivace: důležitá část, jejímž cílem je děti naladit a přimět ke spolupráci. Je vhodné zvolit sociologickou hru nebo činnost, ve které se operuje s mnohostí skrytou v člověku i s důležitostmi chování ke svému okolí.

Dotazníky: mají zjistit, nakolik se děti orientují ve vytyčené problematice, jaké mají znalosti či předsudky. Otázek by nemělo být příliš mnoho a vyžadované odpovědi je dobré mít co nejstručnější.

Informativní část: jak již bylo řečeno, pracovníci si předem zvolí kultury a náboženství, o nichž chtějí děti informovat, prostřednictvím pomůcek a komentáře by měly podávat co možná nejobektivnější a stravitelné informace odpovídající věku a možnostem skupiny. Tato část by přes svou podobu a cíl neměla sklouznout k nudné a monotónní přednášce, ale měla by udržet pozornost dětí, vytvořit prostor pro dotazy a naznačit možné podněty pozdější diskuse.

Kreativní část: nezbytnou součástí je přímé zapojení dětí. Měly by se rozdělit do několika skupin tak, aby se každé dítě činnosti účastnilo. Rozdělení provede vedoucí lekce podle náhodných měřítek, aby se děti nerozdělovaly podle oblíbenosti v kolektivu. Kreativita by spočívala v tom, že skupiny by dostaly zadány konkrétní problémy, situace či témata a musely by ji dramaticky zpracovat (scénky). Dostaly by určitý čas, podmínkou by bylo zapojení všech členů skupiny. V tuto chvíli se vytváří časový prostor pro vedoucího, který může vyhodnotit odpovědi dotazníků. Děti si poté scénky navzájem předvedou a mohou si je vhodně okomentovat, i vedoucí se v případě potřeby připojí, nebo objasní situaci.

Diskuse: zážitky spojené s prací na problematice lze vhodně využít v diskusi. Mělo by proběhnout nové rozdělení do skupin tak, aby z každé skupiny předchozích dramatizací byl v diskusní skupince alespoň jeden člověk (záleží na počtu dětí). Při diskusi se děti učí argumentovat a přítomní asistenti by měli jen situaci korigovat. V diskusi se děti snaží používat také argumenty druhé strany, dívat se na problémy z více úhlů pohledu. Mohou se vrátit k otázkám z dotazníků. Nakonec se provede společné shrnutí, k čemu jednotlivé skupiny při diskusi dospěly.

Uvolňovací činnost: po scénkách a diskusi je vhodné zařadit nějakou myšlenkově méně náročnou činnost. Například můžeme děti naučit nějakou činnost či dovednost, která je charakteristická pro danou kulturu. Tím se nejen uvolní fyzicky a pobaví, ale také se stále udržíme v tematice jiných kultur.

Hodnocení: nemělo by být příliš dlouhé, ale nemělo by se ani opomíjet. Nejde o vytvoření další diskuse. Dobré je nechat formu dobrovolně – písemnou či ústní. Hodnocení by se mělo týkat jak samotného tématu, tak činností a průběhu celé lekce.

PREZENTACE PROJEKTU

Komu je projekt určen:

- projekt je vhodný pro 2. stupeň ZŠ, nejlépe pak pro žáky středních škol
- je prezentován jako obohacující prvek běžné výchovy a vzdělávání formou dramatické a osobnostní výchovy
- nemá ambice dlouhodobého projektu, spíše je jedním z mnoha impulsů k rozšíření multikulturní a multireligiózní výchovy
- projekt je součástí snah rozvíjejících se disciplín, jejich význam a pole působnosti zdaleka přesahují oblast školství
- metody a formy práce jsou dostupné, tím také přístupné více dětem
- vedením škol jej lze nabídnout jako součást výchovy, která nemá ve školních osnovách prostor, ale je akcentována nejen institucemi, ale i celospolečenskou situací

PROCES VYTVÁŘENÍ PROJEKTU:

- vyvolává otázky, na které si musí odpovídat sami projektanti, musí hodnotit vlastní míru objektivitu dosavadních postojů a názorů
- poukazuje na složitost celého problému multikulturního a multireligiózního povědomí v ČR
- otevírá diskusi na téma způsobilosti a dostatku vhodných pracovníků v této oblasti

EVALUACE

Hodnocení projektu zahrnuje několik rovin:

Forma:

- jasné a podrobné rozpracování poukazuje na promyšlenost a připravenost projektu do detailů, aby si i nezaangažovaní lidé uměli udělat představu o chystané činnosti
- konkrétní vypsání cílů přiblíží projekt eventuálním zájemcům, samotným projektantům pomůže určit si, nakolik zvolené metody vedou k vytyčeným cílům
- přístupné, ale zároveň odborné vypracování zvýší prestiž projektu a tím i jeho šance na úspěšnou propagaci

Obsah:

- důležité je mít sjednocující prvek činností v tématu i v návaznosti, aby nenastala „hluchá místa“ v průběhu lekce
- každá činnost musí mít svůj cíl, ale zároveň musí být atraktivní pro děti a nenásilná
- jednotlivé činnosti musí být výborně promyšlené, zorganizované a především proveditelné

Proveditelnost projektu:

- je nezanedbatelným aspektem, protože ani sebelepší myšlenky nevedou k cíli, pokud nezvolí vhodnou cestu a prostředky
- je dobré zvážit, zda zvolené prostředky odpovídají věku dětí, možnostem škol i možnostem projektantů samých

Hodnocení realizovaného projektu:

- pracujeme s konkrétními poznatky, kterých se nám dostalo při realizaci projektu
- nakolik splnil očekávání projektantů, dětí i vedení škol
- zda se alespoň přiblížil cílům, které měl
- jaké bylo hodnocení účastníků, nejen směrem k tématu, ale i průběhu lekce a projektantům